

Stanisław Zuber.

Asfaltyty we fliszu karpackim

oraz ich znaczenie dla regionalnej ekspertyzy naftowej.

Note sur les asphaltites dans le flysch carpatique et leur importance pour la prospection pétrolière régionale.

W roku zeszłym ogłosiłem w pracy p. t. „Powierzchniowe ruchy tektoniczne, geneza wulkanów błotnych oraz geologiczne warunki powstawania złóż naftowych“ szereg danych tyczących się występowania zbituminizowanych szczątków roślinnych w skałach roponośnych. W ciągu tak ubiegłego roku jak i bieżącego, miałem sposobność wielokrotnie się przekonać, że odłamki, cieniutkie wkładki a nawet najmniejsze drzazgi wyglądające jak lignit, nie są bynajmniej lignitem i nie są zwęglone, jak to sądził prof. R. Zuber („Flisz i Nafta“), lecz zbituminizowane.

Oprócz próbek dostarczonych mi przez ś. p. Dr. W. Żelichowskiego z kredy śląskiej, z warstw krośnieńskich okolic Ustrzyk (od Dr. Z. Pazdry), miałem możność zbadania wielu okazów pochodzących nietylko z oligocenu t. j. głównie z warstw krośnieńskich lecz również z eocenu i kredy. Ostatnio, w czasie wycieczki Zjazdu Pol. Tow. Geologicznego, był znaleziony koło Szczawnicy, we fliszu „granicznym“ blok z niby-lignitem, który badany okazał się asfaltem.

Na podstawie owych w tej chwili jeszcze sporadycznych spostrzeżeń, można już dziś mówić o bardzo szerokim rozprzestrzenieniu zbituminizowanych szczątków roślinnych w skałach karpackich. Sądząc ze stratygraficznej rozpiętości pojawiania się asfaltytu w naszym fliszu można przypuścić, że przy zwracaniu nań uwagi będzie go można odszukać we wielu poziomach.

W wymienionej pracy podałem dość szczegółowy opis rozpoznawczego badania tego minerału.

Tu poprzestaję na zaznaczeniu, że prażony (wystarczy płomień zapalki lub świecy) wydaje on charakterystyczny swąd spalonej smoły, łatwy do odróżnienia od zapachu prażonego burawęglu. Z KOH nie reaguje on nawet na gorąco i czasem tylko zabarwia zlekka roztwór. Rozczynniki organiczne (benzyna, eter, dwusiarczek węgla, chloroform) nie rozpuszczają go zupełnie i czasem tylko zlekka się barwią.

Zachodzi teraz pytanie jakie może mieć znaczenie skonstatowanie obecności asfaltu i braku lignitu w pewnych strefach geologicznych. Na to zwrócono już dawniej uwagę w Ameryce (Dawid White „Genetic problems affecting Search for new oil fields“. Mining- and Metallurgy. 1920. N. 158). Kwestję tę omawiam szerzej w przygotowywanej obecnie do druku pracy p. t. „Sulla genesi dei giacimenti petroliferi dell'Albania“. Problem ten był niejednokrotnie tematem studjów jednakże bez wyciągnięcia dalej idących konsekwencji; minerał, bardzo zresztą różnorodny, ze względu chociażby na stan bituminizacji, różnie się nazywa (węgiel bitumiczny, asfaltyt, kerogen, piropissyt, hasemanit), choć dotychczas brak jest jego dokładnej charakterystyki pod względem chemicznym.

Regionalne ustalenie występowania asfaltytów należy uważać za oznakę dodatnią dla poszukiwania złóż naftowych. Bywają one stanowczo dowodem na specjalne warunki djagenezy szczątków roślinnych w kierunku hydrokarburacji a nie karbonizacji. Z badania bardzo różnorodnych próbek również i poza Karpatami, odniosłem coprawda wrażenie, że wogóle pewne typy fliszowych i molasowych utworów nie zawierają lignitu lecz asfaltyt. Gdy jednak weźmiemy pod uwagę n. p. Siedmiogrodzkie miocenijskie zagłębia, gdzie molasa dolnomiocenijska zawiera lignit i na odwrót francuskie zagłębia trzeciorzędowe, gdzie obok impregnacji asfaltowych występują również i asfaltyty, wtedy staje się jasną potrzeba badań w kierunku ustalenia rozpowszechnienia asfaltytów tak dla poszczególnych pięter, jak i wogóle w pewnych strefach.

Dla Karpat problem ten jest pozbawiony praktycznego znaczenia, gdyż posiadamy tam o wiele pewniejsze kryteria dla oceny naftoności terenów. Zato dla Podkarpacia sprawa mogłaby nasuwać pewne perspektywy studjów w tym kierunku.

RÉSUMÉ.

L'auteur signale la présence de l'asphaltite dans les différents niveaux du flysch carpatique. Suivant la présence ou l'absence du minerai on peut arriver à la délimitation des zones à diagenèse naptogénique et alors probablement pétrolifères. Ce genre de recherches pourrait être utile pour la zone Subcarpatique.
